

WWW.IZBORI2014.EU
#EP2014

Обща информация за Парламента и Избори 2014

[29-11-2013 - 11:00]

Изборите за Европейски парламент през 2014 г.: този път е различно

Изборите за Европейски парламент, които ще се проведат през месец май 2014 г., дават на гласоподавателите възможността да повлияят върху бъдещия политически курс на Европейския съюз, като изберат 751 членове на Европейския парламент, които да представляват техните интереси през следващите пет години.

Кога е денят на изборите ?

Всяка държава членка има собствени изборителни закони и решава в кой ден гражданите ѝ да отидат пред урните в рамките на 4-дневния изборен период от 22 до 25 май 2014 г. *Българските гласоподаватели ще гласуват на ...май, за да изберат 17 членове на ЕП.* Резултатите от всичките 28 държави ще бъдат обявени вечерта на 25 май, неделя.

Колко членове на ЕП ще бъдат избрани?

Откакто Хърватия се присъедини към ЕС през юли 2013 г., членовете на Европейския парламент са 766, но този брой ще бъде намален на 751 при изборите през 2014 г. и ще остане на това равнище и в бъдеще. Тези членове на ЕП ще представляват над 500 милиона граждани в 28 държави членки. Съгласно Договорите на ЕС местата се разпределят между различните държави въз основа на принципа на регресивната пропорционалност, който означава, че държавите с по-многобройно население имат повече места от онези с по-малобройно население, но последните имат повече места, отколкото би предполагало строгото прилагане на пропорционалността.

Защо тези избори са различни?

Тези избори за Европейски парламент са най-важните досега, тъй като Съюзът търси начин за излизане от икономическата криза и лидерите на ЕС разсъждават каква посока да изберат за бъдещето.

Тези избори не само ще позволят на гласоподавателите да изразят мнение за усилията на лидерите на ЕС за преодоляване на кризата в еврозоната и за плановете за по-тясна икономическа и политическа интеграция; те са също първите избори, откакто Договорът от Лисабон от 2009 г. даде на Европейския парламент редица важни нови правомощия.

Една важна нова промяна, въведена от този Договор, е за пръв път резултатите от изборите за Европейски парламент да се вземат предвид, когато държавите – членки на ЕС, номинират новия председател на Европейската комисия, който ще наследи Жозе Мануел Барозу през есента на 2014 г. Новият Парламент трябва да одобри този кандидат: както е постановено в Договора, Парламентът „избира“ председателя на Комисията. Това означава, че сега несъмнено гласоподавателите имат думата за това, кой да поеме управлението на ЕС.

5 от 13-те европейски политически партии вече излъчиха своя кандидат за председател на Европейската комисия. ЕНП номинира Жан-Клод Юнкер, бивш премиер на Люксембург и

бивш председател на Еврогрупата Кандидатът на ПЕС е Мартин Шулц, настоящият председател на Европейския парламент. Алиансът на либералите и демократите избра бившия белгийски премиер и лидер на парламентарната група на АЛДЕ Ги Верофщад, Зелените номинираха двама от настоящите членове на Европейския парламент французинът Жозе Бове и германката Ска Келер, докато Европейската лява партия излъчи лидерът на гръцката партия СИРИЗА, Алексис Ципрас.

Новото политическо мнозинство, което тези избори ще излъчат, ще формира също европейското законодателство за следващите пет години в редица области – от единния пазар до гражданските свободи. Парламентът – единствената пряко избрана институция на ЕС – вече е централно звено на европейската система на вземане на решения, на равна нога с националните правителства по почти всички законодателни актове на ЕС.

Каква е ролята на Парламента? Какви правомощия има той?

Резултатът от изборите за Европейски парламент през 2014 г. ще определи за пръв път в историята на ЕС и това, кой ще оглави Европейската комисия, изпълнителния орган на ЕС. Кандидатите за останалите портфейли в Комисията ще трябва също да преминат труден процес на парламентарна проверка, преди да могат да встъпят в длъжност.

Щом бъде определен съставът на Комисията, членовете на ЕП ще се върнат към основните си парламентарни задължения: определянето на законите, които оказват влияние върху ежедневието на европейските граждани, и на годишния бюджет на ЕС – правомощия, които той споделя със Съвета на министрите (28 национални правителства на ЕС) в система, подобна на двукамарна. Парламентът има също правомощия за контрол или надзор над останалите институции на ЕС: той наблюдава как те работят и как изразходват парите на данъкоплатците. И накрая, но не на последно място, Парламентът действа като проводник на тревогите на обществеността и може да поставя нови въпроси за разглеждане в европейския политически дневен ред.

Следва обзор на отговорностите и правомощията на Парламента.

1. Процедура по назначаване на Европейската комисия

Това ще бъде първият път, когато от държавите – членки на ЕС, ще се изисква да отчетат резултатите от изборите за Европейски парламент, преди да изберат кандидат за председател на Комисията. Процедурата ще бъде следната:

- като вземат предвид изборите за ЕП, държавните или правителствени ръководители на държавите членки издигат кандидатура за председател на Комисията;
- кандидатът представя своите политически насоки (всъщност манифест) пред Парламента;
- кандидатът трябва да бъде одобрен с абсолютно мнозинство от членовете на ЕП (376 от 751); ако бъде одобрен, той се счита за „избран“ от Парламента; ако кандидатът не бъде одобрен, държавите членки трябва да издигнат нова кандидатура;
- изборният за председател и националните правителства на ЕС съгласуват списък на кандидатите за останалите портфейли в Комисията (по един кандидат от всяка страна);
- кандидатите преминават изслушвания, за да бъдат утвърдени от Парламента (тези изслушвания не са формалност: Парламентът вече е отхвърлял кандидати, които е считал за неподходящи);
- след това председателят и останалите членове на Комисията като орган са поставени на едно гласуване, за да бъдат одобрени от Парламента с обикновено мнозинство (мнозинство от подадените гласове);
- ако бъде одобрена от Парламента, новата Комисия се назначава официално от държавните/правителствените ръководители на ЕС.

2. Законодателни правомощия

Членовете на ЕП са законодателите на ЕС: без тяхното участие и одобрение повечето от законодателните текстове на ЕС не могат да влязат в сила. С Договора от Лисабон от 2009 г. Парламентът получи истинска власт над последните области на политиката, в които преди това неговата роля беше само консултативна, а именно селското стопанство и гражданските свободи.

Основните видове законодателни правомощия са както следва:

- **Обикновена законодателна процедура:** Също известна като „процедура на съвместно вземане на решение“, това е основната законодателна процедура на ЕС, която се използва за съставяне и приемане на почти всички законодателни актове на ЕС (между 70 и 80 области на политиката). Тя дава на Парламента право да приема, отхвърля или изменя проекти на законодателни актове относно единния пазар, околната среда, защитата на потребителите, гражданските свободи, селското стопанство, транспорта, научните изследвания и други области. През този мандат например членовете на ЕП използват своето законодателно влияние, за да настояват за по-строги правила за защита на данните, за ограничаване на бонусите на банкерите и по-широк демократичен контрол върху прощаващата система за икономическо управление на ЕС.
- **Консултативна:** По някои видове законодателни актове (например данъчно облагане, конкуренция, нови държави – членки на еврозоната) Парламентът дава само консултативно становище. Въпреки това броят на областите на политиката, които са уредени по тази процедура, е спаднал значително, като повечето законодателни актове вече спадат към процедурата на съвместно вземане на решение.
- **Одобрение:** Ако ЕС планира да приеме нови държави членки или да сключи споразумения със страни извън ЕС, е необходимо одобрението на Парламента, въпреки че ЕП не може да изменя отделни детайли от такива споразумения. През настоящия мандат членовете на ЕП отхвърлиха Търговското споразумение за борба с фалшифицирането (АСТА) и отказаха да предоставят данни за банкови преводи на САЩ чрез мрежата СУИФТ.
- **Право на инициатива:** Парламентът може да поиска от Комисията да изготви нови законодателни предложения и често упражнява това свое право, след като се запознае с годишната работна програма на Комисията.

3. Бюджетни правомощия

Всички европейски политики като селското стопанство, регионалното развитие, енергетиката, транспорта, околната среда, помощта за развитие и научните изследвания получават финансиране от ЕС. За тази цел, дългосрочният бюджет за разходите на Европейския съюз трябва да бъде одобрен от националните правителства и от членовете на ЕП след което всяка година двете страни решават заедно как да се изразходва годишният бюджет.

Парламентът отговаря също и за последващия контрол дали парите на данъкоплатеца са били използвани по предназначение и за приключване на отчетите, ако е удовлетворен от резултатите. В многобройни случаи той е изисквал по-строги проверки и през 1999 г. принуди цялата Комисия да подаде оставка поради нередности в управлението на бюджета.

4. Демократичен контрол и надзорни правомощия

Основна функция на всеки парламент е контролът и надзорът над другите власти, за да се гарантира демократична отчетност. Европейският парламент изпълнява тази функция по няколко начина.

Правомощия за номиниране

Освен ключовата си роля при избора на Комисията Парламентът провежда изслушвания на председателя и членовете на Изпълнителния съвет на Европейската централна банка и на

номинираните за членове на Сметната палата.

Парламентарен контрол над ЕЦБ

За да се гарантира отчетността на европейската парична политика, председателят на Европейската централна банка докладва на всеки три месеца пред комисията по икономически въпроси на ЕП и също представя годишния доклад на Банката пред Парламента.

В новото си качество на надзорен орган над банките в ЕС ЕЦБ ще подлежи на строг парламентарен контрол от страна на членовете на ЕП, които ще имат също правомощието да одобряват висшите ешелони на надзорния орган.

Парламентарни разследвания

Парламентът има правомощието да учреди временна комисия, която да разследва въпрос от обществен интерес (неотдавнашен пример за това беше специалната комисия по организираната престъпност, корупцията и изпирането на пари) или твърдения за нарушение или лошо управление на правото на Съюза.

Парламентарни въпроси

За да търсят отговорност от другите институции на ЕС, членовете на ЕП могат да задават въпроси с искане за устен и писмен отговор. По този начин Комисията и Съветът редовно трябва да отговарят на питання, да предоставят подробна информация или да участват в дебат в Парламента по конкретни въпроси на политиката.

5. Външна политика и права на човека

Върховният представител за общата външна политика и политиката на сигурност на ЕС (ОВППС) трябва да дава отчет на Парламента, който има право да бъде информиран и с него да се провеждат консултации по тази политика, а също така използва и бюджетните си правомощия, за да формира мащаба и обхвата ѝ.

Одобрението на Парламента е необходимо за всяко разширяване на ЕС и за сключването на търговски или други споразумения с държави извън ЕС. Членовете на ЕП посвещават и значителна енергия на въпроси, свързани с правата на човека и насърчаването на демократичните ценности навсякъде по света, като наградата „Сахаров“ за свобода на мисълта е ежегодният акцент на работата на Парламента в тази област.

6. Петиции

ЕП е начело в насърчаването на прозрачност, откритост и обществен достъп по отношение на брюкселската действителност, която понякога напомня на лабиринт. Всеки европейски гражданин има право да изпраща петиции до членовете на ЕП за проблеми с околната среда, спорове с митнически органи, прехвърляне на пенсионни права и други въпроси, стига те да попадат в обхвата на правомощията на Европейския съюз. Гражданите могат да се обръщат и към европейския омбудсман – независима инстанция, назначавана от Парламента – който има право да разследва обвинения в лошо административно управление или злоупотреба с власт от страна на институция на ЕС.

Политически групи: движещата сила на ЕП

Дебатът, противоречията и конфликтите са жизненоважни за всеки демократично избран

орган. Европейският парламент, който се състои от политици с понякога силно различаващи се възгледи, не е изключение.

За да превърнат този широк кръг от представени възгледи и националности във функционираща система, членовете на ЕП винаги са се обединявали в транснационални „политически групи“, всяка от които се състои от членове от различни държави, но със сходни политически убеждения. Най-ефективният начин за членовете на ЕП да постигнат целите си на европейско равнище е тясното сътрудничество с членовете от други страни, които като цяло споделят техните политически възгледи.

Понастоящем в ЕП съществуват седем групи от различни части на целия политически спектър, които представляват над 160 национални партии.

Групите са от основно значение за работата на Парламента. Те са ключови участници в изграждането на мнозинства за гласуване на законодателството, бюджета и други въпроси. Те определят парламентарния дневен ред и играят решаваща роля при избора на председател на Парламента и други водещи титуляри на мандатни длъжности.

Според правилата на Парламента групата трябва да има членове, които да споделят обща „политическа ориентация“, и да включва най-малко 25 членове от поне една четвърт от държавите членки (т.е. към момента най-малко седем). Независимите членове на ЕП — тези, които не желаят или не са в състояние да се присъединят към група — заемат отделно място.

Култура на постигане на компромиси ... и баланс на силите

Никога в историята на Парламента една-единствена група не е имала общо мнозинство от неговите членове. Поради това за приемане на законодателство на ЕС и одобряване на бюджета тези групи трябва да изградят работещо мнозинство чрез преговори и компромиси. Така сред групите от съществено значение са взаимните отстъпки, въпреки че колкото е по-голяма една група, толкова повече влияние има.

Груповата дисциплина в ЕП е по-малко стриктна, отколкото в някои национални парламенти: членовете на една и съща група понякога гласуват в съответствие с различни (често национални или регионални) интереси. Въпреки това, както в националните парламенти, най-разпространените политически разделения по естеството си са тези между ляво и дясно. В деня на европейските избори гласоподавателите ще решат какъв да бъде балансът на силите между групите.

Повечето от сегашните групи в ЕП са свързани с паневропейска политическа партия и тези партии се очаква да излъчат кандидати за поста председател на Комисията.

Работата на член на ЕП

След като гласовете бъдат преброени и членовете на Европейския парламент — избрани, какво ще бъде тяхното ежедневие и какво влияние могат да имат върху политиката в Брюксел и Страсбург?

С оглед да обслужват интересите на избирателите си, мнозинството от членовете на ЕП ще се присъединят към „политическа група“, за да преследват общи цели с членове на ЕП от други държави от ЕС с подобни политически възгледи.

Членовете на Европейския парламент също ще участват в определена парламентарна комисия, като посвещават своето време и енергия на разглеждането на законодателни актове. В Парламента има 20 постоянни комисии, като всяка е специализирана в собствена област на политиката. Тези органи са законодателните работилници на ЕП, където се водят ключови преговори, разгарят се най-ожесточените политически спорове и често се сключват необходимите сделки, въпреки че окончателните решения се вземат от целия Парламент в неговия състав от 751 членове.

Освен това членовете на ЕП могат да бъдат членове на междупарламентарни делегации, чиято роля е да изграждат контакти с парламентите на страните извън ЕС.

Мандатни длъжности в Парламента

Председателят на Парламента, избран измежду всички 751 членове за период от две години и половина, представлява ЕП пред външния свят, председателства пленарните сесии и осъществява надзор върху всички аспекти от работата на Парламента. Четиринадесет **заместник-председатели** го подпомагат в тази работа.

Председателят на дадена комисия или делегация ръководи работата на въпросния орган. **Координаторът** е водещият представител на своята политическа група в дадена комисия, а **докладчикът** е член на ЕП, избран да направлява работата по конкретна резолюция или законодателен акт в хода на парламентарната процедура.

Управителните органи на Парламента

Отговорността за вътрешното управление на Парламента се поема от различни органи: политическите решения се вземат от **Председателския съвет**, състоящ се от председателя на Парламента и ръководителите на политически групи; финансовите, организационните и административните въпроси се разглеждат от **Бюрото**, състоящо се от председателя и заместник-председателите; административните и финансовите въпроси, свързани с членовете на ЕП, са отговорност на **Квесторската колегия** (орган от петима членове на ЕП, избрани от Парламента като цяло).

Избирателен закон

Изборите за Европейски парламент все още се организират до голяма степен в съответствие с националните законодателства и традиции. Съществуват общи правила на ЕС, според които изборите трябва да бъдат проведени чрез всеобщо пряко избирателно право, да бъдат свободни и тайни. Членовете на Европейския парламент трябва да бъдат избрани в държавите членки въз основа на пропорционално представителство. Всяка държава членка обаче решава дали да използва система с отворена или затворена листа.

Когато гласуването е въз основа на система на отворена листа, гласоподавателите могат да отдадат предпочитание на един или повече кандидати от листата. Такава е практиката в Австрия, Белгия, България, Кипър, Дания, Естония, Финландия, Ирландия, Италия, Латвия, Литва, Люксембург, Нидерландия, Полша, Словакия, Словения и Швеция. Когато се гласува със система на затворена листа, политическите партии установяват реда на кандидатите и гласоподавателите могат да гласуват само за партия. Такава е практиката във Франция, Германия, Гърция, Унгария, Португалия, Румъния, Испания и Обединеното кралство (с изключение на Северна Ирландия). Същевременно в Ирландия и Малта, както и в Северна Ирландия, се използва системата на един прехвърляем глас.

Всяка държава членка може да определи избирателни райони за изборите за Европейски парламент или да раздели своята територия за изборите по различен начин. Повечето държави членки са избрали варианта да разглеждат цялата страна като един избирателен район. Белгия, Франция, Ирландия и Обединеното кралство имат няколко избирателни района или области. В Германия, Италия и Полша гласовете също се подават в отделни избирателни райони, но резултатите от изборите се определят на национално ниво.

Предизборният период се определя на равнище ЕС, но точната дата на изборите и работното време на избирателните секции варират според националните избирателни закони.

Гласуването е задължително в Белгия, Кипър, Гърция и Люксембург.

Съществуват различия между държавите членки по отношение на минималната възраст за гласуване и минималната възраст, на която човек може да се кандидатира на избори. В няколко държави членки можете и да гласувате, и да бъдете избирани на 18-годишна възраст (Дания, Финландия, Германия, Люксембург, Нидерландия, Португалия, Словения и Швеция). В Австрия обаче можете да гласувате на 16-годишна възраст и да бъдете избирани на 18, докато в Италия трябва да бъдете съответно на 18 и 25 години.

В някои държави, като например Франция и Обединеното кралство, се изисква предварителна регистрация в избирателния списък. В много други държави това става автоматично.

Гражданите на ЕС, които живеят в страна от ЕС, различна от тяхната държава на произход, имат право да гласуват и да се кандидатира в европейските избори в страната на пребиваване, но националният избирателен закон може да установи специфични процедури за това. Обикновено те също така имат право да решат да гласуват в страната си по произход (например по пощата или в посолството), но това зависи и от националния избирателен закон. Гражданите на Британската общност, например канадци и австралийци, чиито имена фигурират в избирателните списъци в Обединеното кралство, също имат право на глас. Съществуват редица примери за избрани членове в настоящия Парламент, които са се кандидатирали за изборите в страна, различна от своята страна на произход.

Според разпоредбите на ЕС съществуват няколко положения, несъвместими със статута на член на Европейския парламент. Член на ЕП не може да бъде член на национално правителство или национален парламент, нито активно заето длъжностно лице на европейските институции. В някои държави са определени и други несъвместимости.

Някои факти относно предходни европейски избори

Първите преки избори за Европейски парламент са организирани през 1979 г. Преди това, от 1958 г. до 1974 г., членовете на ЕП са били назначавани от националните парламенти на държавите членки, като всички членове са имали двоен мандат.

Решението и Актът относно провеждането на избори за Европейски парламент чрез всеобщи преки избори са подписани в Брюксел на 20 септември 1976 г. След ратификация от всички държави членки първите избори се провеждат на 7 и 10 юни 1979 г. и са избрани 410 членове. Оттогава избори са се провели още шест пъти.

Избори се провеждат винаги в новите държави членки, когато те се присъединяват към ЕС, за да им се даде възможност да изберат свои представители в Европейския парламент дори в средата на мандата. Такъв е случаят в Гърция през 1981 г., Португалия и Испания през 1987 г., Швеция през 1995 г., Австрия и Финландия през 1996 г., и България и Румъния през 2007 г. През април 2013 г. бяха проведени избори в Хърватия, за да се даде възможност на членовете на ЕП от тази държава да заемат своите места, когато тя присъедини към ЕС на 1 юли 2013 г.

Избирателна активност

Избирателната активност по време на европейските избори от 1979 г. насам варира значително за различните държави членки. Макар често да са ниски, цифрите не са много различни от тези за местните избори в много европейски страни. Наблюдава се низходяща тенденция с годините, но тя отговаря на общия спад на броя гласуващи в западните демокрации през последните десетилетия.